

ВІДГУК
офіційного опонента
завідувачки кафедри менеджменту підприємств
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»,
доктора економічних наук, професора ДЕРГАЧОВОЇ Вікторії Вікторівни
на дисертацію ЧЕРНЯВСЬКОГО Івана Юрійовича
на тему: «Розвиток інтелектуального капіталу підприємств аграрної сфери
в умовах цифрової економіки»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук
за науковою спеціальністю 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)»

Актуальність теми дослідження

Суспільно-політичні і соціально-економічні перетворення, які відбулися в Україні за останнє десятиріччя, а особливо за період воєнного стану, істотно вплинули на умови діяльності вітчизняних підприємств аграрної сфери. Опинившись у кризових умовах, вони зіткнулися з новими проблемами, однією із яких є необхідність активізації й розвитку інтелектуального капіталу в умовах цифрової економіки й стратегічних несподіванок.

Актуальність проблеми розвитку інтелектуального капіталу для підприємств аграрної сфери в умовах цифрової економіки підтверджується наступними двома ключовими чинниками. Першим із них є процес трансформації української економіки, спрямований на її перехід до поствоєнних кризових принципів функціонування. Одним із чинників, що зумовило цей процес є введення жорсткого локдауну спровокованого пандемією COVID-19, а потім запровадження воєнного стану, як реакції на повномасштабне вторгнення країни агресора – російської федерації. Другим чинником є загострення конкуренції на світовому аграрному ринку, в умовах якої підприємство не може вижити і ефективно функціонувати без ефективного механізму розвитку інтелектуального капіталу та прискорення інтелектуалізації, екологізації й цифровізації діяльності, що відбуваються у світі.

Оскільки, Україна обрала шлях на інтеграцію в європейські і світові структури, то ці зміни неминуче впливатимуть і на нашу країну. Ці зміни, з одного боку, дають додаткові можливості українським підприємствам аграрної сфери у вигляді доступу до інновацій, інформації, технологій, ресурсів. З іншого боку, лише ті підприємства зможуть одержати вигоду від стратегічних перетворень, які не живуть старими принципами, а готові постійно змінюватися, щоб відповідати новим реаліям економічного простору.

Розв'язання існуючої проблеми можливе шляхом використання якісно нового підходу до розвитку інтелектуального капіталу підприємств аграрної сфери в умовах цифрової економіки. Тобто, більшість теоретико-методологічних та методичних питань

цієї проблеми потребують наукового осмислення й теоретичного обґрунтування їх вирішення, що зумовлює наукову та практичну актуальність теми рецензованої дисертації.

Зв'язок теми дисертації з державними чи галузевими науковими програмами та пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки

Наукова важливість теми підтверджується зв'язком дисертаційного дослідження з тематикою науково-дослідних робіт факультету аграрного менеджменту Національного університету біоресурсів і природокористування України за темами: «Розвиток маркетингу підприємств аграрного сектору економіки України» (номер державної реєстрації 0125U002310), у межах якої автором обґрунтовано нарощення компетентнісної компоненти забезпечення інтелектуального зростання підприємств аграрної сфери щодо генерування додаткових конкурентних переваг; «Розвиток маркетингу на підприємствах аграрного сектору та переробних підприємствах» (номер державної реєстрації 0120U100630), в рамках якої автором обґрунтовано особливості, завдання й механізм методологічного підходу переформатування інтелектуального капіталу під впливом цифрових трансформацій й зростання конкуренції. Результати наукових досліджень відображені у розділах наукового звіту із зазначеної теми, підготовлених дисертантом індивідуально.

Ступінь обґрунтованості і достовірність наукових положень, висновків і пропозицій здобувача

Наукові положення, висновки і рекомендації Чернявського Івана Юрійовича, належний ступінь достовірності та наукової обґрунтованості підкріплюється узагальненням і аналізом теоретико-практичного досвіду з питань розвитку інтелектуального капіталу підприємств аграрної сфери в нових економічних умовах цифрової економіки, а також великим масивом статистичних матеріалів та інформаційних джерел. Автором дисертації чітко визначено і логічно сформовано мету та завдання наукового дослідження, що відзначається послідовністю та вираженістю викладеного матеріалу у розділах.

Структура дисертаційного дослідження відтворює основні наукові положення дисертації, висновки є переконуваними, як з наукової, так із практичної точки зору. Сформульовані елементи наукової новизни відтворюють високий рівень теоретичного та консеквентного розроблення здобувачем основних аспектів наукового дослідження.

Теоретична основа дисертаційного дослідження опирається на наукові праці провідних вітчизняних і іноземних вчених, що займалися проблематикою розвитку інтелектуального капіталу, визначенням його складових та їх значенням у відповідності до реальних потреб для діяльності підприємств аграрної сфери.

Дисертантом, із застосуванням теоретичних підходів до дослідження економічних процесів, в історично-логічній систематичності опрацьовано питання щодо визначення сутності дефініцій: «інтелектуальний капітал», «інтелектуальний потенціал», «інтелектуальні

ресурси», «розвиток інтелектуального капіталу», «цифрова економіка», здійснено їх узагальнення й формалізація для виявлення особливостей розвитку інтелектуального капіталу підприємств аграрної сфери в умовах цифрової економіки; використано системно-функціональні підходи до визначення й уточнення завдань, принципів розвитку інтелектуального капіталу та економіко-математичні методи до виявлення тенденцій розвитку інтелектуального капіталу підприємств аграрної сфери; здійснено оцінку ефективності формування й використання інтелектуального капіталу та інтелектуального потенціалу підприємствами аграрної сфери; розкрито організаційно-управлінські засади удосконалення процесів розвитку інтелектуального капіталу підприємств аграрної сфери в умовах цифрової економіки.

На цьому поглибленому фундаменті автором досліджено пріоритетні напрями активізації розвитку інтелектуального капіталу підприємств аграрної сфери в умовах цифрової економіки та обґрунтовано пул антисипативних траєкторій реконструкції інтелектуального капіталу у підприємствах агросфери, запропоновано альтернативні сценарії адаптації інтелектуального капіталу до вимог цифрової економічної парадигми. Крім того, опрацьовано наукові підходи до архітектоніки проривних рішень емерджентності інтелектуального потенціалу в аграрному бізнесі.

Варто також відзначити велике використання сукупності методів дослідження у даній роботі, а саме абстрактно-логічного, графічного, синтезу систем, системно-структурного та компаративного аналізу, економіко-математичного моделювання, інтегральної та експертної оцінки, систематизації, групування та економіко-статистичних методів.

Достовірність одержаних результатів дослідження, висновків і рекомендацій, що містяться в дисертації Чернявського Івана Юрійовича є достатньою. Наукова проблема, досліджена дисертантом, ґрунтується на аналізі законодавчих і нормативно-правових актів з питань розвитку інтелектуального капіталу підприємств аграрної сфери в умовах цифрової економіки, статистичних і аналітичних матеріалах міністерств та відомств України, Державної служби статистики України, статистичної та фінансової звітності аграрних підприємств, наукових розробках, монографіях та публікаціях вітчизняних і зарубіжних дослідників.

Достовірність наукових висновків і рекомендацій підтверджена їх практичним впровадженням у діяльність суб'єктів аграрної сфери, а також публікаціями матеріалів дослідження у фахових наукових виданнях, виступах на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях. Висновки і пропозиції, які наведені у дисертаційному дослідженні повністю відповідають поставленій меті та завданням, розкривають суть даної роботи, яка має потрібну апробацію.

Наукова новизна наукових положень, висновків і рекомендацій

Положення наукової новизни, сформульовані та умотивовані в дисертації Чернявського Івана Юрійовича розкриваються оригінальністю наукових підходів до вирішення поставлених у процесі дослідження задач, що дає підстави зазначити про особистий внесок автора у вирішення важливої наукової проблеми щодо розвитку інтелектуального капіталу аграрних підприємств в умовах цифрової економіки та розширення практики його використання й примноження у аграрній сфері. До найбільш вагомих наукових положень, висновків і рекомендацій, які відзначаються новизною, науковою та практичною значущістю, варто віднести наступні положення.

Так, важливим науковим результатом, вважаю, сформовані наукові засади побудови парадигми поступу інтелектуального капіталу в аграрній сфері, які, на відміну від існуючих, є стратегічним напрямом для майбутнього зміцнення й нарощення інтелектуального капіталу, як рушія модернізації, що передбачає глибинну трансформацію аграрного менеджменту з урахуванням провідних наукових підходів організації виробництва, інтелектуалізації й цифровізації діяльності, взаємодію з контактними аудиторіями, інтеграцією різноманітних концептуальних компонент, окресленням методологічних та методичних форматів, визначанням інструментальних експонентів, що ґрунтуються на інтелектуалізації, інноваційності, екологічності, інклюзивності, соціальній відповідальності, адаптивності та динамічному освоєнні цифрових рішень й концентрується на сутнісній квінтесенції наукових поглядів, що забезпечують експоненційний розвиток аграрної сфери.

Вагомим здобутком автора є опрацьоване науково-методичне забезпечення щодо архітекτονіки проривних рішень емерджентності інтелектуального потенціалу в аграрних підприємствах, як системну, інноваційну та стратегічну конструкцію, що поєднує ресурси, знання й цінності у єдину синергетичну систему, яка передбачає: формування та зміцнення інтелектуального потенціалу аграрних підприємств, що виникає внаслідок синергії людських, технологічних, фінансових та інституційних ресурсів і забезпечує нову якість їх розвитку, модернізації та прогресу у цифровій економічній парадигмі.

Слід відзначити, обґрунтовані автором наукові підходи до розбудови антисипативних траєкторій реконструкції інтелектуального капіталу у підприємствах аграрної сфери знаковими атрибутами яких є комплексність, превентивність, всеосяжність, транспарентність, адекватність, системність, пріоритетність, адаптивність, функціональність, стратегічна спрямованість, що пропонують множину можливих стратегічних шляхів та комбінацій, які підприємство може обрати, опираючись на наявні ресурси, ризики, завдання з метою підтримування їх адаптивності і резильєнтності до зовнішніх викликів.

Заслужують на увагу удосконалений методологічний інструментарій диференціальної діагностики інтелектуального капіталу підприємств, який опирається на синтез підходів, демонструє високий ступінь взаємодоповнюваності, забезпечуючи комплексне охоплення предметної області, глибину аналітичного проникнення й стратегічний напрям управлінських рішень та структурує інтелектуальний капітал за шестирівневою моделлю, де кожен рівень характеризується специфічними ознаками, завданнями та ступенем інтеграції цифрових технологій і відображає поступову трансформацію інтелектуального капіталу від традиційних форм до високотехнологічних бізнес-моделей.

Цікавими, у науковому контексті, вважаю, моделювання та вибір альтернативних сценаріїв адаптації інтелектуального капіталу до вимог цифрової економічної парадигми для підприємств аграрної сфери, знаковими відмінностями яких є три альтернативні сценарії адаптації (інкрементальний, програмний й інноваційний), кожен з яких відображає темп, глибину, інтенсивність та спрямованість змін у виробничій діяльності підприємства, що формують комплексний фундамент для поствоєнного відтворення підприємств аграрної сфери, інкрементальний сценарій забезпечує поступове вдосконалення процесів, програмний відкриває нові ринки та бізнес-моделі, а інноваційний створює інтелектуальні екосистеми, така множина шляхів дозволяє підприємствам не лише виживати в умовах цифрової економічної парадигми, але й активно формувати нові конкурентні переваги, а їх інтеграція створює гнучку систему стратегічного управління, де кожен сценарій може стати окремим напрямом для розвитку.

Практичний інтерес представляють, виявлені автором особливості цифрового перезавантаження архітектури та розвитку інтелектуального капіталу в аграрній сфері (секторальна різноманітність, залежність від природних умов та багатогранності аграрного виробництва, конвергенція цифрових та технологічних процесів, екологічна відповідність, регуляторна динаміка аграрної політики, комплексність менеджменту, наукова кооперація, соціальна інтеграція, розвиток управлінських компетенцій і соціальна відповідальність, глобалізація та міжнародна конкуренція), що визначаються тісним взаємозв'язком між явищами стабільності та невизначеності, зумовлюють часткову динамічну стійкість будь-якої економічної системи та проявляється в управлінських практиках та технологічних рішеннях.

Заслужують на підтримку уточнені здобувачем теоретичні та практичні положення до визначення пріоритетів інтелектуальної капіталізації підприємств аграрної сфери, що включає: розроблення дерева взаємопов'язаних цілей, концептуального методичного підходу, системи управлінських рішень, індикативних сценаріїв та етапів підвищення інтелектуальної капіталізації, визначення потенційних зон стабілізаційних заходів на основі

використання комплексу методів, моделей, критеріїв та процедур, що дозволяє оцінити, спрямувати та активізувати використання інтелектуального капіталу як джерела економічної цінності та конкурентних переваг в підприємствах аграрної сфери у цифрову добу.

Оригінальними є методичні рекомендації і заходи щодо нарощення компетентнісної компоненти забезпечення інтелектуального зростання підприємств аграрної сфери, які передбачають трансформацію освітньої складової, визначення широкого спектру додаткових потенціалів і пріоритетів, інкрементальних модулів нарощення компетентнісної компоненти та ухвалення комплексу заходів, які систематизовано за ключовими напрямками, що дозволить аграрним господарствам примножити й зміцнити компетентнісну компоненту, забезпечуючи їх резильєнтність та емерджентність у цифрову добу.

Актуальною є запропонована автором панорамна капсула критеріїв та індикаторів діагностики інтелектуального капіталу в підприємствах агросфери, яка базується на багатофакторній, багаторівневій системі критеріїв та індикаторів, адаптованих до специфіки аграрної сфери та особливостей цифрових трансформацій, за шістьма функціональними модулями (економічні результати; якість людського капіталу; цифрова зрілість; ефективність організаційного капіталу; інноваційна активність; комунікаційний капітал), що дає змогу детальніше оцінити можливості розвитку інтелектуального капіталу, виявити причинно-наслідкові залежності між його компонентами та явищами і процесами, які мають істотний вплив.

Суттєвим науковим вкладом є розвинута теоретична інтерпретація композиції сутнісних й змістових атрибутів інтелектуального капіталу як стратегічного ресурсу, здатного визначати успіх економічних суб'єктів та країн у сучасному світі, що сприяло розкриттю трансформації структурних компонентів, їх композиції й взаємодій в підприємствах під впливом цифрових викликів та є основою для ефективного управління, стратегічного розвитку і підвищення конкурентоспроможності сучасних аграрних підприємств.

Подальшого розвитку набули наукові підходи до характеристики інтелектуального потенціалу у контексті цифрових викликів як системно-динамічну, багаторівневу, інтегровану конструкцію, що поєднує знання, креативні та технологічні компоненти й враховує не лише наявні ресурси, а й здатність підприємства до їх розвитку, трансформації та ефективного використання, що дозволяє визначити його у якості програмного інноваційного плато, яке забезпечує інтелектуальне зростання для підприємств аграрної сфери, їх стабільне інноваційне функціонування, пробудження інтелектуальних можливостей, резервів й ресурсів щодо набуття ними статусу інтелектуального капіталу.

Наукову новизну становить розроблений методологічний підхід переформатування інтелектуального капіталу під впливом цифрових трансформацій, який розкрито за п'ятьма

програмними векторами і який містить аналіз програмних завдань підприємств; оцінку поточного стану та динаміку розвитку інтелектуального капіталу; моделювання, прогнозування та порівняння сценаріїв зростання; ідентифікацію економічної ефективності програм інтелектуалізації; корегування програм відповідно до змін у цифровому середовищі.

Автором своєчасно запропоновано цифровий маршрутизатор підприємств аграрної сфери до здобуття лідерства на основі інтелектуального зростання представлений як дорожня карта з інкрементальними етапами за дев'ятьма модулями (старт цифрової конвергенції; вихід у глобальний онлайн-простір; прогнозування та інтелектуальні рішення; оптимізація виробничих процесів; точність і сталість агропрактик; розвиток цифрових компетенцій; колективне інтелектуальне зростання; захисний бар'єр).

Практично орієнтованим результатом є обґрунтування напрямів освоєння соціально-відповідальних та інклюзивних практик з визначенням ефектів підвищення сталості та стратегічної пріоритетності для довгострокового інтелектуального зростання підприємств аграрної сфери на основі системного підходу: посилення ролі держави, як гаранта соціальних інтересів, формування прозорого бізнес-середовища, інвестування у інтелектуальні ресурси та інклюзивність, а також боротьби з проявами корупції.

Значущість результатів дослідження для науки та практики

Теоретична та практична значимість дисертаційного дослідження полягає в обґрунтуванні теоретичних, методологічних і методичних положень та практичних рекомендацій, які в сукупності вирішують важливу наукову проблему щодо розвитку інтелектуального капіталу підприємств аграрної сфери в умовах цифрової економіки.

Наукова цінність дисертаційного дослідження зосереджена у можливості використання розроблених у роботі методологічних підходів як у подальших наукових дослідженнях, так і в практичній діяльності. Теоретичні положення та висновки дисертації мають практичну значущість для формування, використання й розвитку інтелектуального капіталу підприємств аграрної сфери в умовах цифрової економіки, модернізації пріоритетів інтелектуальної капіталізації для підприємств аграрної сфери, нарощення компетентнісної компоненти забезпечення інтелектуального зростання підприємств аграрної сфери, підвищення соціальної відповідальності та інклюзій для інтелектуального зростання підприємств аграрної сфери, розробленні концептуальних засад розвитку інтелектуального капіталу для підприємств аграрної сфери у цифровій економічній парадигмі.

Практичне використання основних наукових результатів дисертації здійснено в діяльності центральних органів влади, громадських організацій, наукових установ і аграрних підприємств, що засвідчено відповідними актами про впровадження.

Так, одержані результати дисертаційного дослідження в частині реалізації заходів інтелектуальної капіталізації аграрних підприємств як чинника економічного зростання

та відновленню аграрної сфери у післявоєнний період прийнято до використання в роботі Міністерства економіки України (довідка № 70-04/34 від 26.06.2025 р.).

Результати наукових досліджень та рекомендацій в частині розроблення поетапного плану розвитку компетентносної компоненти, що допоможе підприємству адаптуватися до нових умов цифрової економіки, підвищити конкурентоздатність та забезпечити інноваційний процес впроваджено в діяльності ДП ДГ «Агрономія» Миронівського інституту пшениці імені В. М. Ремесла Національної академії аграрних наук України (довідка № 225 від 10.11.2025 р.).

Результати аналітичних досліджень автора та основні положення дисертації щодо нарощення інтелектуального капіталу підприємств в умовах цифрової економіки, а також соціальної відповідальності підприємств прийнято до впровадження в ДП «Державний центр сертифікації та експертизи сільськогосподарської продукції» (довідка № 04.05 від 22.07.2025 р.).

У роботі Громадської спілки «УКРСАДВИНПРОМ» (довідка № 25-94 від 29.08.2025 р.) прийнято до впровадження заходи та методологічні підходи щодо формування інклюзивної культури на підприємствах аграрної сфери, які дадуть змогу господарствам бути більш адаптивними до змін в післявоєнний період, підготовленими до нових викликів економічних перетворень, запитів суспільства та орієнтуватися на стратегії сталого розвитку.

В діяльності АТ «ПУМБ» (довідка № КНО 19.4/5 від 19.06.2025 р.) впроваджено положення та пропозиції дисертаційного дослідження щодо мультирівневої диференціації розвитку інтелектуального капіталу підприємств аграрної сфери, їх пріоритетних орієнтирів капіталізації та підвищення рівня прибутковості, що сприяло зменшенню кредитних ризиків для банку та покращило процес кредитування аграрних підприємств.

Результати та рекомендації наукових досліджень прийнято до впровадження НАСК «Оранта» (довідка № 1190-01/274 від 18.09.2025 р.) в частині використання сучасних інформаційних технологій, як платформи активізації розвитку інтелектуального капіталу підприємств аграрної сфери в умовах цифрової економіки та застосування й модернізації методів оцінки ризиків, що стали важливим елементом страхування аграрних підприємств.

Повнота викладу наукових положень та результатів в опублікованих працях

Основні положення та результати наукових досліджень, виконаних Чернявським Іваном Юрійовичем і покладених в основу дисертації, апробовані та схвалені на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях, семінарах, форумах. Провідні наукові ідеї, постулати та здобутки дисертації, запропоновані висновки і пропозиції, належать особисто автору. За результатами та висновками дисертаційного

дослідження автором опубліковано 44 наукові праці, з яких 3 статті у закордонних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus, 2 колективні монографії, 23 статті у наукових виданнях, включених до Переліку наукових видань України, 16 тез наукових доповідей.

Відповідність дисертації встановленим правилам і вимогам

Дисертація Чернявського Івана Юрійовича вирізняється логічною побудовою та послідовним викладом матеріалу, що в цілому забезпечило досягнення поставленої мети й розв'язання визначених завдань відповідно до обраної тематики. За змістом, сукупністю наукових положень, висновків і практичних рекомендацій дослідження є завершеною науковою працею. Структура, обсяг і оформлення дисертації відповідають вимогам, що висуваються до докторських дисертацій, при цьому розділи роботи є логічно взаємопов'язаними, а сформульовані висновки та пропозиції безпосередньо впливають із проведеного дослідження.

Проведений аналіз дисертації, викладених у ній наукових положень і рекомендацій дає підстави стверджувати про належний рівень їх наукової обґрунтованості відповідно до встановлених вимог та про відповідність дисертації Чернявського Івана Юрійовича науковій спеціальності 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)».

Дотримання принципів академічної доброчесності

Дисертаційне дослідження Чернявського Івана Юрійовича виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності. Ознак академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації у тексті дисертації та у наукових публікаціях, що відображають результати дослідження, не виявлено. Використання положень, ідей і висловлювань інших авторів здійснено з належними посиланнями на першоджерела, що дає підстави стверджувати про дотримання здобувачем вимог академічної доброчесності.

Ідентичність змісту реферату й основних положень дисертації

Наукові положення, висновки й рекомендації, сформульовані в дисертації, у повному обсязі відображено в рефераті, який за змістом відповідає роботі та містить виклад мети, завдань і основних результатів дослідження, характеристику наукової новизни, апробації та практичної значущості отриманих результатів.

Фактично, реферат є ідентичним основним положенням дисертації, його зміст узагальнює та відображає основні положення, які викладені в дисертації.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Відзначаючи змістовність представленої до захисту дисертації, поглиблене дослідження наукової проблеми, водночас, необхідно звернути увагу на окремі положення, які мають дискусійні моменти та потребують додаткової аргументації, зокрема:

1. Автор умотивовано підкреслює роль і важливість формування пулу антисипативних траєкторій реконструкції інтелектуального капіталу у підприємствах агросфери, водночас в роботі недостатньо уваги приділено перспективам використання нових методів, інструментів та технологій управління розвитком інтелектуальним капіталом в аграрних підприємствах, особливо щодо залучення довгострокових фінансових ресурсів, які б сприяли підвищенню мотивації персоналу, освоєнню ресурсозберігаючих технологій і технічних засобів, раціональних та оптимальних схем і методів їх використання.

2. Підтверджуючи правомірність викладення в дисертаційному дослідженні в якості наукової новизни положення: «дістали подальшого розвитку напрями освоєння соціально-відповідальних та інклюзивних практик», варто зауважити, що доречно було б більш ґрунтовно й детальніше презентувати заходи щодо впровадження цих напрямів в діяльність підприємств аграрної сфери, що особливо буде важливо для періоду поствоєнного відновлення.

3. На нашу думку, доцільно було б глибше розглянути відмінності механізму розвитку інтелектуального капіталу підприємств аграрної сфери в умовах цифрової економіки для різних за розміром, спеціалізацією та рівнем інтелектуального потенціалу аграрних підприємств, які наочно б проілюстрували особливості їх застосування та впливу.

4. Додаткової аргументації потребує, чому автор визначив «цифрове переважаювання як атрктор інтелектуального зростання та лідерства підприємств агросфери», така позиція видається дискусійною.

5. На наш погляд, у роботі варто більше акцентувати увагу на організаційно-управлінських аспектах сучасної практики розвитку інтелектуального капіталу підприємств аграрної сфери в умовах цифрової економіки.

6. Варто було б в межах даного дослідження з'ясувати особливості впливу зміни обсягів і структури доходів досліджуваних аграрних підприємств від впровадження різних альтернативних сценаріїв адаптації інтелектуального капіталу.

7. При тому, що автор має своє власне, достатньо переконливе й умотивоване бачення економічної природи та змісту поняття «розвиток інтелектуального капіталу підприємств аграрної сфери», варто було б чіткіше визначити його функціонал, через який розкривається категорія та складові, оскільки це дало б змогу більш конкретизувати та ретельніше деталізувати й розмежувати вплив зовнішніх та внутрішніх чинників на його ефективність та рівень економічної резильєнтності.

Проте, зазначені зауваження не мають принципового значення та не порушують загальну оцінку дисертації Чернявського Івана Юрійовича, їх слід розглядати у контексті проведення автором подальших наукових розробок.

Загальний висновок

Дисертація на тему: «Розвиток інтелектуального капіталу підприємств аграрної сфери в умовах цифрової економіки» є самостійною, логічно структурованою та завершеною науковою роботою, що вирізняється високим рівнем теоретичної глибини, методологічної чіткості та практичної значущості. Робота виконана на високому науковому рівні.

Зміст дисертації відповідає чинним нормативним вимогам щодо оформлення наукових робіт, визначеним наказом Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог про оформлення дисертацій», відповідає вимогам Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 1197 від 17 листопада 2021 року.

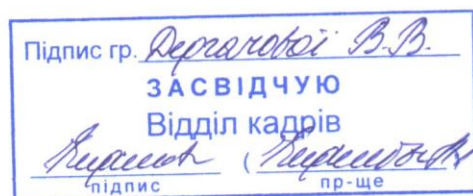
Автор дисертації Чернявський Іван Юрійович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за науковою спеціальністю 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)», оскільки виконана ним робота містить повний комплекс науково обґрунтованих рішень, що сприяють розвитку науки та практики щодо нарощення інтелектуального капіталу підприємств аграрної сфери в умовах цифрової економіки.

Опонент

завідувачка кафедри менеджменту підприємств
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»,
доктор економічних наук,
професор

Вікторія ДЕРГАЧОВА

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ:

Вчений секретар

Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
кандидат технічних наук,
доцент

Валерія ХОЛЯВКО